

## De arrondissementale nijverheidstentoonstelling van 1909 in de Mermansstraat



Precies honderd jaar geleden, in de zomer van 1909, liep in de Mermansstraat een groots opgezette arrondissementale nijverheidstentoonstelling, waarvoor bezoekers van heinde en verre naar Turnhout kwamen. Op de cultuurmarkt tijdens de Open Monumenten Dag van 2009 herdenkt Taxandria deze gebeurtenis met de tentoonstelling van enkele stukken in verband hiermee. Hieronder vertellen we het verhaal achter deze stukken.

De gemeenteraad gaf in haar zitting van 5 oktober 1903 haar toestemming tot het openen van de Mermansstraat, een zijstraat van de Herentalsstraat. Dit gebeurde op aanvraag van de familie Mermans, die een straat wenste te laten trekken doorheen de gronden die haar toebehoorden. Voorwaarden opgelegd door de stad waren onder meer dat de straat minstens tien meter breed zou zijn, de benodigde grond door de familie Mermans kosteloos werd afgestaan en er riolering zou komen over de volledige 240 meter die de straat lang was. De aanleg van de trottoirs zou gebeuren op kosten van de huiseigenaars, en dit naarmate de bebouwing vorderde. In 1909 telde de straat nog maar 'enkele woningen' vlakbij de Herentalsstraat. Er was dus nog plaats

genoeg om er een groot evenement te laten plaatsvinden.

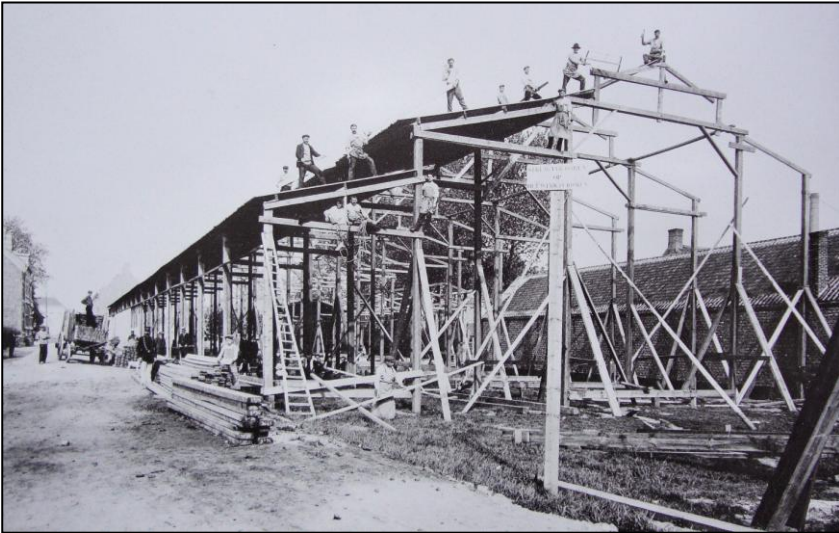
In het begin van dat jaar was immers het plan gerijpt om een arrondissementale tentoonstelling te houden gewijd aan 'handel, nijverheid en kunst'. Een organisatiecomité werd gevormd onder het erevoorzitterschap van burgemeester Victor Van Hal en onder het voorzitterschap van de schepenen François du Four en H. Van Genechten. Als plaats werd het uiteinde van de Mermansstraat



gekozen, terwijl de aanpalende percelen zouden dienen voor de aanleg van tuinen en voor het 'inrichten van gemakkelijkheden van allen aard'. Het ging daarbij meer bepaald om de 'bijzonderste uitstallingen der voor van Antwerpen: zoals carousel, fritekramen, lacquement, cinematograaf, automobiles automatique, tobogan<sup>1</sup>, schietkramen, Hercules, circus enz.'

Na een vurig pleidooi van schepenen du Four kende de gemeenteraad op 24 februari een subsidie van 5.000 BEF toe, terwijl de provincie en de staat elk 10.000 BEF bijdroegen. Een gedeelte van de opbrengst van de te houden tombola zou eveneens kunnen dienen om de kosten te dekken. Verder konden privépersonen intekenen op aandelen van 25 BEF elk, waarop ze 4% intrest zouden krijgen. De gemeenteraad besloot tevens de trottoirs door te trekken tot op het einde van de straat en deze helemaal te kasseien om de vele verwachte voetgangers optimaal comfort te bieden.

<sup>1</sup> Kermisroetsbaan waarbij men met een slee van een hoogte afglijdt.



Begin mei werd begonnen met de aanleg van de tentoonstellingsruimtes. Het betrof twee hallen van elk 100 meter lang aan beide zijden van de straat, met centraal achteraan de ingang. De constructies waren vervaardigd door de ijzerfabriek Janssens-Van Hoydonck. Enkele weken voor de opening werd de uitbating van het restaurant, cafés, bodega, melkerij en chocoladewinkel en de stands voor de winkeliers in het stadhuis openbaar verkocht aan de meestbiedende. Elf verkoopstands waren voorzien, alle *'netjes opgetimmerd en zeer gerieflijk'*. Drukkerij Spichal werd belast met het ontwerpen en drukken van de affiche van de tentoonstelling. Tevens werden vier gelegenheidspostkaarten en reclamezegels uitgegeven die op het secretariaat van het organisatiecomité te koop waren. Verder wierven de organisatoren via aankondigingen in de pers vrijwilligers om de tentoonstelling mee in goede banen te leiden.

Op 26 juni konden de organisatoren in het weekblad *De Kempenaar* triomfantelijk melden: *'Men kome zien: alles is klaar!'*, terwijl al vele toegangsabonnementen voor zowel individuele personen als voor gezinnen aan de man waren gebracht. In de laatste twee weken voor de opening richtten de exposanten hun stands in, zodat op 18 juli de expositie met veel feestgedruis zijn deuren kon openen. Die opening gebeurde door minister van Nijverheid en Arbeid A. Hubert met een korte toespraak, waarna du Four namens de inrichters kort het woord nam om alle betrokkenen te danken voor hun inzet. Dan maakte het hoge gezelschap een rondgang en werd door het stadsbestuur een feestdiner aangeboden in de grote hal. 's Avonds werden de feestlokalen elektrisch verlicht – in die tijd een nieuwigheid – en gaf de bekende vereniging 'L'Echo de la Campine' een feestelijk concert.



In *De Kempenaar* verscheen in de loop van de tentoonstelling een uitgebreide artikelenreeks over de samenstelling ervan. Aan de hand hiervan geven we een overzicht van wat de bezoekers te zien kregen. De grote hal, gewijd aan 'Nijverheid en Handel' was niet minder dan 3.000 m<sup>2</sup> groot en was volledig bezet met handelaars die hun waren aanprezen en verkochten. Daarachter lag de *machienenzaal*, waar allerlei industriële machines in volle werking waren te bekijken. De *kunsthall* bevatte een honderdtal schilderijen en beeldhouwwerken van kunstenaars uit de Kempen (zoals Oud-Turnhoutenaar Albert Sohie), uit Antwerpen, Brussel en Mol. De tuin bestond uit bloemperken versierd met beelden en fontein. Daartussen konden de bezoekers zich in een bodega tegoed doen aan sterke drank. Verder stond er een kiosk, *'een echt Zwitsers gebouw waar alle zondagen een tiental muziek- en zangmaatschappijen komen spelen'*.

Voor deze kiosk lag een kinderspeelplein, een patisserie en een grote feestzaal. In een tweede kunsthall waren *'artistieke stukken van beroemde kunstsmeden, allerlei schilderijen, tekeningen'* te bewonderen. Honderden gloeilampjes zorgden voor de verlichting. Vele bekende personen brachten een bezoekje, waaronder de provinciegouverneur.



De tentoonstelling werd feestelijk afgesloten op 26 september met een groots banket. Daarna volgde de afbraak van de tentoonstellingshallen 'na gedurende twee maanden een buitengewone drukte in de Mermansstraat en aanpalende straten gebracht te hebben.' Het stedelijk verslag van de expositie eindigde als volgt: 'Wij mogen hopen dat de prachtige uitstallingen onzer nijveraars en handelaars machtig zullen bijdragen tot het bevorderen van handel, nijverheid en kunst in onze dierbare Kempen en aldus zal het Komiteit zijn doel bereikt hebben en zijn moedig en edel streven beloond zien.' De Mermansstraat geraakte alleszins volgebouwd. In 1911 vestigde zich in het begin van de straat bijvoorbeeld het Taxandriamuseum, dat er meer dan tachtig jaar zou gevestigd blijven.

#### Geraadpleegde bronnen en literatuur

- Artikels in *De Kempenaar*, 1909
- *Notulen van de gemeenteraad*, 1903 en 1909
- *Verslag over het Bestuur en den Toestand der Zaken van de Stad Turnhout*, 1909
- Harry de Kok. *Het Turnhout van toen*. Brugge, 1987.

Sam Van Clemen